

УДК 372.881.1.

*Литвиненко С.Г., Шепелюк В.Л.
(Київ, Україна)*

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З УРАХУВАННЯМ ЇХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

Автори доводять ефективність і доцільність застосування типології особистості у сфері навчання іноземній мові тому, що у межах того самого навчального профілю (спортивного) значно варіюється структура студентського складу за типами особистості.

Ключові слова: *студенти, іноземна мова, типи особистості, психологічні особливості.*

Авторы доказывают эффективность и целесообразность применения типологии личности в сфере обучения иностранному языку потому, что в пределах одного и того же учебного профиля (спортивного) значительно варьируется структура студенческого состава по типам личности.

Ключевые слова: *студенты, иностранный язык, типы личности, психологические особенности.*

The authors prove effectiveness and practicability of the use of personality typology in the sphere of foreign languages teaching because personality types of students considerably differ within the same educational field (sports field).

Key words: *students, foreign language, types of personality, psychological peculiarities.*

У цій статті ми розглянемо чинники, що підвищують успішність навчання студентів вищих навчальних закладів спортивного профілю іноземної мови з урахуванням їх психологічних особливостей.

Різні дослідження в області психології та психолінгвістики показали взаємозв'язок низки характеристик особистості (типу особистості) зі здатністю вивчати іноземні мови. Під типом особистості будемо розглядати набір стійких розумово-емоційних характеристик студента.

Відмінності між студентами можна, у дуже узагальненому виді, звести до наступних протиставлень: екстраверти - інтроверти: перші черпають енергію в спілкуванні з людьми, можуть підтримати будь-яку бесіду, сприймають інформацію за ступенем надходження, контактні; другі потребують самоти для обробки інформації, хоча, чисто зовні, вони можуть не мати видимих проблем у спілкуванні; розсудливість-інтуїція: перші ухвалюють рішення, виходячи із щоденного практичного досвіду – власного й навко-

лишніх, не схильні фантазувати; другі покладаються на внутрішній голос, передчуття, мало співвідносячи їх зі стереотипами поведінки в подібних ситуаціях (чинять не «як прийнято», а «з натхнення»); логічність-відчуження: перші в обробці інформації й прийнятті рішень опираються на просту логіку, об'єктивність, діють за чіткими законами й правилами; інші керуються етичними категоріями, їм властиві суб'єктивізм і гуманність; розкваліфікованість-імпульсивність: ця пара була додана в основну класифікацію відомими психологами Маерс і Бріггс): перші планують свої дії й намагаються дотримуватися сформованої стратегії; інші зберігають широкий спектр варіантів дій залежно від обставин.

Різні студенти засвоюють той самий навчальний матеріал з різною швидкістю й з різною якістю. Причиною є те, що вони належать до різних типів особистості.

Така відмінність у швидкості і якості визначається: а) каналами сприйняття (візуальний, аудіальний, кінестетичний), б) стилями мислення (конкретний-абстрактний, індуктивний-дедуктивний тощо), можуть бути гуманітарії, соціали та ін. «Соціали», на відміну від «гуманітаріїв», орієнтовані не на глибоке вникання в питання лінгвістики, а на швидке й ефективне практичне застосування гуманітарних знань. Студенти цих типів зовсім не є «менш талановитими» (наприклад, у керівному складі вони зустрічаються набагато частіше «гуманітаріїв») – просто вони більше орієнтовані на практику, ніж на теорію.

Керуючись вище сказаним, при навчанні іноземній мові наші викладачі застосовують на практиці типології особистості. При лекційному викладі матеріалу застосування типології особистості досить обмежене через велику кількість студентів, але в малих групах збільшується ймовірність ефективного застосування типології особистості для діагностики психологічних типів, а також для встановлення ефективного контакту між викладачем і студентами. Тому в області викладання іноземних мов тип особистості потрібно розглядати як найважливіший чинник взаємодії між викладачем і студентом.

Серед типологій, які пропонуються експертами для застосування в сфері викладання іноземних мов – типологія К.Г.Юнга, варіанти якої широко відомі – у США як MBTI®, у СНД як соціоніка (соціоніка – це наука, що вивчає процес обміну інформацією між людиною й зовнішнім світом, тобто яким чином люди сприймають, переробляють і видають інформацію), у силу того, що вона має найбільш розвинений формальний опис. Це не виключає паралельне використання й інших типологій.

Особлива цінність у сфері вивчення специфіки сприйняття й засвоєння різними типами особистості навчальної інформації представляють роботи В.В. Гуленка (Україна), досвідченого перекладача з англійської, німецької та голландської мов, і Б.Л.Ліверу – ученого-славіста, викладача російської й англійської мов як іноземних. Окрім того, у проблемах, що виходять за межі типології Юнга, обидва автори широко використовують також і інші типології.

Не зайвим буде приклад із практики викладання, коли студент, будучи особистістю досить високих розумових здібностей, проте не показував скільки-небудь помітних успіхів у вивченні мови. Проблема полягала в його типі особистості (INTJ), який відрізняється підвищеним педантизмом, що неоціненне на юридичній або науково-дослідній роботі. Таким чином, він уважає найважливішим у вивченні мови – засвоєння лексики й граматики. Стресовим чинником для нього стала неможливість перекладу навчальних текстів

«за словником», а також відсутність єдиного підручника й зарахування його в групу екстравертних учнів, які в силу своїх типів воліли вивчати мову через спілкування з викладачем, а не «через словник». У результаті він не бачив у навчальному матеріалі системи, а лише безладний набір фактів. Добре, коли такі проблеми може розпізнати фахівець із типології; а якщо ні, то, студент ризикує залишитися із клеймом «нездари», тільки тому, що його стиль мислення виявився «невідповідним» для середовища навчання.

Нам хотілося б звернути увагу й на ситуацію, коли індивідуальне типування неможливе або недоцільне. Це стосується, наприклад, роботи з більшими групами або складання навчальних програм, коли їх укладач взагалі не може бути знайомим з усіма «споживачами» цього продукту.

Жодна з типологій особистості не може гарантувати визначення типу з високим ступенем надійності, тобто перевищувати 75%. Це пов'язане з тим, що біологічна природа психологічних типів ще недостатньо вивчена. Американські дослідження, як правило, покладаються на тести – усні й письмові. Але соціоніка ніколи не покладалася тільки на тести – як можна виявити на словесному рівні те, що має генетичну природу?

Окрім того, типологія особистості неефективна й не приносить надійних результатів, якщо не враховує динаміку особистості, тобто розвиток окремих особистісних чинників. Тип особистості за своєю природою є лише алгоритмом розвитку, і можливості його реалізації незліченні.

Застосування типології особистості у викладанні могло б поліпшити засвоєння навчального матеріалу. Тому що з погляду відмінності за типом особистості, не може існувати універсально зрозумілої інформації й універсально зрозумілого способу викладання.

Ефективність і доцільність застосування типології особистості у сфері навчання іноземній мові підтверджується тим, що у межах того самого навчального профілю (у нашому випадку спортивного) значно варіюється структура студентського складу за типами особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуленко В.В. Портрети типів (ініціальні та термінальні підтипи) // Гуленко В.В., Тыщенко В.П. Юнг в школі. Соціоніка – міжвозрастної педагогіки. – Новосибірск: изд-во Новосиб. ун-та, 1997.
2. Гуленко В.В. Типологічна цілісність соціона. Образование соціонічних типів по базису Юнга – Київ, 02.04.1993 // СМіПЛ, 1996, № 5.
3. Крєгер О., Тьюсон Дж. Типи людей: 16 типів особистості — М.: Персей — Вече — АСТ. — 1995. — 544 с; 2-е изд.: М.: 2005. — 352 с.
4. Овчинников Б. В., Владимірова І. М., Павлов К. В. Типи темперамента в практичеській психології. — СПб., Реч, 2003. — 288 с.
5. Рубінштейн С.Л. Основи общєй психології. СПб.: Пітер, 2003.
6. Фрід Дж., Бірнбаум Д. Чтєніє личності. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. – 288 с.
7. Холодная М. А. Когнітивні стилі. О природі індивідуального ума. 2-е изд., перераб. — СПб. «Пітер», 2004.
8. Юнг К.Г. Психологічеські типи. – СПб.: изд-во «Азбука», 1996. – 736 с.